

ВИКОРИСТАННЯ ПРОЕКТНОЇ МЕТОДИКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ПІДЛІТКІВ У ПЛАСТІ

Активна громадянська позиція є результатом громадянського виховання особистості. Важливе місце серед методів формування активної громадянської позиції підлітків у Пласті належить методу проектів. Він сприяє різнобічному розкриттю особистості та її соціальному становленню, бо не лише дозволяє засвоїти нові знання, опанувати уміння та навички, але й впливає на свідомість і почуття та стимулює активну діяльність.

У ході роботи над проектом педагог вирішує такі завдання:

- 1) передача учасникам базової системи знань, умінь та навичок, які потрібні для виконання поставленого завдання. Навчання самостійно застосовувати їх для розв'язання поставленої проблеми та вміння адаптовувати ці знання, навички та вміння для виконання інших завдань. Вироблення уміння самостійно знаходити додаткові "ресурси" (інформацію, матеріальне забезпечення, контакти для спільної діяльності тощо), необхідні для здійснення проекту;
- 2) сприяння розвитку комунікативних навичок та розвиток культури спілкування;
- 3) розвиток дослідницьких навичок: умінням роботи з інформацією (збір, систематизація, аналіз, синтез тощо), здатність висування гіпотез та правильних висновків [1, 78-79].

У Пласті підлітки називаються юнацтвом, хлопці – юнаками, дівчата – юначками, дорослі вихователі – виховниками. Ефективність використання проектної технології для формування активної громадянської позиції підлітків ґрунтується на психофізіологічних, мотиваційно-світоглядних особливостях особистості у перехідний період: швидка втомлюваність та зниження ефективності праці під час довготривалих одноманітних фізичних або

розумових навантаженнях; прагнення активності; емоційна нестабільність; необхідність самоствердження та визнання своєї рівноправності дорослими, незалежність; неприйняття авторитетів і будь-якого жорстокого категоричного впливу та скептицизм. Під час вибору і використання методу проектів враховуються особливості та задовольняються вище вказані потреби підлітків. Прагнення до визнання своєї дорослості, повагу зі сторони педагогів підліток відчуває через те, що і дорослий, і дитина виступають рівноправними та рівнозначними суб'єктами навчально-виховного процесу. Під час навчально-виховної проектної діяльності педагог виступає у ролі "адміністратора" та "консультанта": він тільки пояснює завдання та дає поради стосовно його виконання. Таким чином підлітки мають можливість самостійно вибирати найоптимальніші стратегії розв'язання поставлених завдань. Вони одразу бачать доцільність отриманих теоретичних знань; можуть перевірити їх істинність чи хибність (прагнення зумовлене віковим скептицизмом); оцінити практичну цінність. У процесі співпраці над проектом юнаки та юначки вчаться не тільки шукати необхідну інформацію та методи її використання, але і – самоорганізовуватися та співпрацювати між собою, з дорослими та суспільними інститутами для максимально ефективного виконання завдання. Оскільки під час проектної діяльності відбувається постійна спільна робота, це сприяє утвердженню кожної особистості у колективі однолітків, її самоідентифікації та самоствердженню.

Активна громадянська позиція підлітків під час роботи над проектами виявляється у із соціальними структурами та провадженні активної соціально спрямованої роботи.

Проектна діяльність передбачає планування, аналіз, пошук, реалізацію і, обов'язково, результат проведеної діяльності. У Пласті виховники використовують проектну діяльність з метою розвитку життєвої і в тому числі – громадянської компетентності. Тематика пластових проектів може бути різною. Її пропонують, як виховники, так і самі юнаки. Вибір теми відбувається у залежності від конкретної навчально-виховної мети та зумовлюється

програмою. До проектів, які практикуються у Пласті можна віднести: виховницьку діяльність, здачу окремих вмілостей (систематизованих вимог із певної галузі людської діяльності: мистецтва, спорту і туризму, практичної діяльності тощо) участь у підготовці команд для участі у фестивалях, змаганнях, конкурсах ("Орліада", "Спартакіада", "Дитячі мрії" тощо), організацію та проведення мистецьких заходів для організації та громади (тематичні вечори, виставки, ярмарки, урочистості до релігійних, державних, пластових свят), організацію та проведення мандрівок, екскурсій, участь у підготовці та виконання різноманітних обов'язків на таборах, видавничу діяльність, виробничу діяльність (виготовлення поліграфічних матеріалів, нашивок, сувенірів тощо), соціальні проекти (збір пожертв, співпраця із соціальними службами та благодійними організаціями тощо), промоакції Пласту (презентації у школах, бібліотеках участь у громадських молодіжних акціях), організацію та проведення туристичних акцій, розробку та реалізацію програм акцій, присвячених відзначенню пластових свят, річниць історичних подій (День Пласту, "Листопадовий зрив", річниця бою під Крутами, свято патрона куреня тощо).

За формально-діяльнісним критерієм проекти можна поділити на творчі, ігрові, інформаційні, практично-орієнтовані, дослідницькі проекти [1, 79; 2, 10-11; 3, 152-153]. Вони відрізняються у способі організаційної діяльності, специфіці виконання та кінцевої спрямованості – результату виконання проекту.

У ході дослідження нами було проаналізовано 140 проектів, які реалізувало пластове юнацтво Луцька, Львова, Києва та інших міст України протягом 2002-2010 років. Ми встановили, що пластуни віддають перевагу виконанню практично-орієнтованих – 78 (55,71%) та творчих проектів – 42 (30%) (за наведеною вище класифікацією нами було також виявлено інформаційних проектів – 11 (7,86%), ігрових – 8 (5,71%), дослідницьких – 1 (0,71%)). За спрямованістю (цільовим призначенням) ми поділи всі проекти на 4 групи: пластові – 80 (57%), комбіновані (орієнтовані і на Пласт, і на громаду)

– 41 (29%), суспільні – 15 (11%), проекти спрямовані на самовдосконалення – 4 (3%). Нами було встановлено, що під час роботи над проектами (як індивідуальними, так і колективними) пластове юнацтво співпрацює із: громадськими організаціями (в основному – дитячими та юнацькими) – 22,14%; Пластом на регіональному та державному рівні – 21,43%; владними структурами різних рівнів – 15%; сім'єю – 13,57%; школою та іншими освітніми закладами – 12,86%; ЗМІ – 12,86%; церквою – 10,71%; соціальними службами – 5,71%; закладами культури – 5%. Також до співпраці залучались: заклади харчування, житлово-комунальні служби, ВПС України, Мальтійська служба, підприємницькі структури, видавництва, консульства, перевізники, туристичні клуби, карцери. Для допомоги у реалізації проектів юнацтво інколи залучає кілька соціальних "партнерів"; всього нами виявлено 202 факти співпраці.

Як бачимо, у процесі проектної діяльності пластуни взаємодіють із суспільством, тобто активно проявляють свою громадянську позицію. Велика кількість та різноплановість суспільної співпраці вказують на ефективність використання методу проектів для формування активної громадянської позиції підлітків у Пласті.

Література

1. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій: Навч.-метод. посібник / Автор-укладач Надія Петрівна Наволокова. – Х.: Вид. група "Основа", 2009. – 176 с. – (Серія "Золота педагогічна скарбниця").
2. Іова В.Ю. Інноваційні методи виховання: Навч.-метод. посібник / В.Ю. Іова, Л.В.Красномовець. – Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2006. – 192 с.
3. Освітні технології: Навч.-метод. посібник / [Ольга Миколаївна Пехота, Алевтина Зосимівна Кіктенко, Ольга Миколаївна Любарська, Катерина Федорівна Нор та ін.]; за ред. Ольги Миколаївни Пехоти. К.: Видавництво А.С.К., 2003. – 255 с.